

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าและค้นคว้าในโครงการอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษา
ประจำการตามโปรแกรมพัฒนาสมรรถภาพครูสอนภาษาไทย วิทยาลัยครูสุรินทร์ นั้นผู้วิจัย
ได้ศึกษาคำว่า เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
5. งานวิจัยภายในประเทศ
6. งานวิจัยต่างประเทศ

ความหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าของผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ ทั้งใน
และนอกประเทศ มีผู้พยายามให้ความหมายของคำว่า "การศึกษาค้นคว้า" (Follow-
up) ไว้ดังนี้คือ

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973: 565) ได้ธิบายว่า
การศึกษาค้นคว้า (Follow - up) หมายถึง "การประเมินความก้าวหน้าของบุคคล
ในขณะปฏิบัติงาน โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด"

เอเมรี่ สตูป และ กันเนอร์ แอด วาล์ควิสต์ (Emery Stoop and
Gunner L. Wahlquist 1958 : 190) ได้ให้ความหมายของการศึกษาค้นคว้าว่า

การศึกษาค้นคว้าเป็นการสอบถามเกี่ยวกับโปรแกรมการ เรียนการสอนของสถาบันศึกษา
ภายหลังจากที่นักเรียนได้สิ้นสุดประสบการณ์ในโรงเรียนของเขา การศึกษาค้นคว้ายังเป็นเทคนิค
สำหรับประเมินความเหมาะสม และความพอใจเพียงของโปรแกรมการ เรียนการสอน ทั้งขณะ
ที่ยังอยู่ในกระบวนการ และภายหลังจากสิ้นสุดกระบวนการแล้ว

ราล์ฟ เอฟ เบอร์ดี้ และคณะ (Ralph F. Berdie and others. 1963 : 150) กล่าวโดยสรุปว่า การติดตามผล คือการรวบรวมเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คลิฟฟอร์ด อี อีริคสัน

(Clifford E. Erickson 1947 : 9) ที่ให้ความหมายของการติดตามผล สรุปว่า การติดตามผลเป็นการบริการที่จะให้ข่าวสารแก่นักเรียนเก่าเพื่อเตรียมนักเรียนใหม่รุ่นต่อไป

บุญจิกรัต ฒ สำเลียง (2510 : 9) ได้ศึกษาคำว่า "การติดตามผล" สรุปได้ว่า การติดตามผลเป็นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับนักเรียน หรือนิติศกเก่าว่าได้ออกไปประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่ออะไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง อันเป็นการประเมินผล การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ๆ

เมกตา นพประสิทธิ์ (2525 : 8) ได้ให้ความหมายของการติดตามผลว่า หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของบุคคล ในการปฏิบัติงานโดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด

สร้อยทอง ศิริมงคล (2528 : 8) ได้ให้ความหมายของการติดตามผล สรุปว่า หมายถึง การประเมินผลความก้าวหน้าของบุคคล ติดตามผลการปฏิบัติงานขณะที่ปฏิบัติอยู่ หรือได้ปฏิบัติล่วงไปแล้ว โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด

จากความหมายของการติดตามผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าการติดตามผลคือ การประเมินความก้าวหน้าของบุคคลในขณะปฏิบัติงาน โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการในการวัด ในที่นี้เป็นการติดตามผลในก้านความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาโดยผู้วิจัยได้พยายามอย่างมีหลักเกณฑ์และวิธีการอันถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการติดตามผลนั้น เพื่อต้องการทราบสิ่งต่าง ๆ ตามความหมายของคำว่า การติดตามผล และขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ที่จะทำการติดตามผลว่า ต้องการจะทราบถึงอะไรบ้าง ในเรื่องนี้ คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1970 : 80) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการติดตามผลว่า

1. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการแนะแนว
2. เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของนักศึกษา
3. เพื่อช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้หันมาแผนการ เรียนในก้านวิชาชีพ
4. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมการสอน

5. เพื่อให้ได้ความคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร
6. เพื่อให้ได้ข่าวสาร ข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้หลักสูตรการศึกษามีประสิทธิภาพเหมาะสมกับความต้องการของผู้สำเร็จและสังคม

อนันต์ อนันตรังสี (2517 : 167) ได้กล่าวถึงจุดหมายในการศึกษิตตามผลสรุปไว้ว่า เพื่อทราบสาเหตุเกี่ยวกับสภาพและปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องประสบหลังจากออกจากโรงเรียนไปแล้ว นำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการประเมินผล การแนะแนวและปรับปรุงโครงการ เรียนการสอนให้ดีขึ้น ตรวจสอบความพร้อมในการประกอบอาชีพของศิษย์เก่าในแง่ของงาน เพื่อให้ความช่วยเหลือเหลือศิษย์เก่า เกี่ยวกับการจัดปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สนองความต้องการของนักเรียนให้ได้ดีที่สุด

จินตนา เบญจเทพานันท์ (2523 : ง) ได้กล่าวถึงจุดหมายในการศึกษิตตามผลสรุปไว้ว่า เพื่อศึกษิตตามการทำงานของบัณฑิต ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการประกอบอาชีพครู ศึกษาข้อเสนอแนะของบัณฑิตที่มีต่อสถาบัน

สร้อยทอง ศิริมงคล (2528 : ง) กล่าวถึงจุดประสงค์ในการศึกษิตตามผลสรุปไว้ว่า เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายของมหามัธยมศึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ศึกษาความเหมาะสมของหลักสูตร และข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

ในการศึกษาเรื่องการศึกษิตตามผลนั้น มีวัตถุประสงค์หลายประการ ดังนั้น วัตถุประสงค์ในการศึกษิตตามผลจึงสรุปไว้ว่า เพื่อต้องการทราบถึงผลการปฏิบัติงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาว่า ต้องการจะศึกษิตตามผลของใคร ในเรื่องอะไรนั่นเอง เป็นขบวนการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความสำเร็จ ความล้มเหลว ทักษะคติ ข้อคิดเห็น ความต้องการและปัญหาของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการศึกษิตต่อ หรือการออกไปประกอบอาชีพก็ตาม

ความสำคัญของการศึกษิตตามผล

การศึกษิตตามผลช่วยให้ทราบถึงข้อเท็จจริง เกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพตลอดจนข้อบกพร่องของผู้สำเร็จการศึกษิตตามหลักสูตร เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ต่ออาจารย์

ผู้สอน และคือผู้เรียนข้อมูลที่ไต่จะทำให้ทราบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนั้น มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ การสอน การทำงาน พิเศษ ทักษะคิดวิเคราะห์ การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ข้อมูลที่ไต่ยังสามารถนำมาใช้ประกอบพิจารณาจัดการศึกษาเพิ่มเติมแก่ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วและยังใช้อ้างอิงในการฝึกอบรมในปัจจุบันได้อีกด้วย การติดตามผลจึง เป็นเรื่องที่สำคัญ ใ้ไต่กับผู้สำเร็จการศึกษาทุกประเภท

เอเมอร์ สตูป และ กันเนอร์ แอล วาห์ลควิสต์ (Emery Stoop and Gunner L. Wahlquist 1958 : 191-196) ไต่กล่าวถึง การติดตามผลว่า เป็นวิธีการสำคัญที่จะให้ไต่ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับคุณภาพและขอบพร้อมของผู้สำเร็จการศึกษา ผลที่ไต่จากการติดตามผลจะเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการพิจารณาหลักสูตรปรับปรุง การเรียนการสอนให้ดีขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ คือ สามารถใช้เพื่ออ้างอิงในการฝึกอบรมส่งเสริมนักศึกษาปัจจุบัน และยังเป็นหลักในการพิจารณาในการศึกษาเพิ่มเติม ให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วอีกด้วย นอกจากนี้การติดตามผลของผู้สำเร็จไปแล้ว ยังเป็นการแสดงถึงความห่วงใย ความสนใจ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสถาบันที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา

ดูลค เอส อาร์บัคเกิล (Dougl S. Arbuckle 1953: 116) กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามผลว่า "ผู้ที่สำเร็จการศึกษาได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนที่ผ่านมามีสิ่งโดยพร้อม จะไต่หาทางปรับตัวให้เข้ากับสภาพของงานต่อไป"

เมคคา นพประสิทธิ์ (2525 : 14) ไต่กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามผลสรุปว่า ธรรมชาติของคนเมื่อทำงานสำเร็จก็อยากทราบว่าผลงานนั้นเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ การตรวจสอบ จะช่วยให้การทำงานครั้งต่อไปพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เรื่องการติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาก็เช่นเดียวกัน นับเป็นการตรวจสอบผลงาน จะช่วยให้สถาบันได้ประเมินหลักสูตร ทราบจุดดี จุดบกพร่อง ทราบปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของสังคม และของผู้สำเร็จการศึกษา

ชัยวิชญ์ ภูงามทอง (2529 : 11) ไต่กล่าวถึงความสำคัญของการติดตามผลสรุปไต่ว่า การติดตามผลการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาก็คือ การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นว่าเขาทำงานอะไร ไต่ใช้ความ

รู้ความสามารถที่ได้รับจากสถาบันของตนมากนักน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง ตลอดจนมีข้อคิดต่อสถาบันของตนในเรื่องต่าง ๆ ใด อย่างไร อันเป็นการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษานั้น ๆ เนื่องจากจุดประสงค์ของสถาบันการศึกษาต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ และประสบการณ์เพียงพอในอันที่จะทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จสูงสุดเท่าที่สติปัญญา และความสามารถของเขาจะอำนวย แม้ว่าการเรียนของเขาได้สิ้นสุดลงแล้ว สถาบันการศึกษาต้องรับผิดชอบต่อไปในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมผู้สำเร็จการศึกษา เหล่านั้นด้วยการติดตามผลว่า เขาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการทำงานอย่างไร ต้องทราบว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้ทำงานตามที่ได้รับการฝึกอบรมไปหรือไม่ ต้องประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดเพียงไร

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญในเรื่องการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษามาก เห็นได้จากมีผลงานวิจัยท่านองนี้เป็นจำนวนมากที่เป็นงานวิจัยภายในประเทศและของต่างประเทศ โดยเฉพาะในสถาบันครุศาสตร์ ซึ่งทำหน้าที่ผลิตครู ทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่เยาวชนของชาติ ยิ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องติดตามผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลผลิต เพราะครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการศึกษา คุณภาพของครูย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับคุณภาพของนักเรียนที่ผลิตออกไป นอกจากครูจะเป็นแบบอย่างให้นักเรียนเจริญรอยตามแล้ว ครูยังเป็นผู้ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่พึงประสงค์อีกด้วย การติดตามผลเพื่อประเมินคุณภาพของครู จึงมีความสำคัญคือ จะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ครูมีคุณภาพ เพื่อส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพสูง ในเรื่องการเรียนรู้ไปด้วย

วิธีดำเนินการติดตามผล

ก่อนที่ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว บุพา อุดมศักดิ์ (2515 : 13 - 14) ได้ให้ข้อคิดว่า ควรจะได้วิเคราะห์หาคำตอบให้กับคำถาม 3 คำถาม ต่อไปนี้เสียก่อนคือ

1. ท่านได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ชัดเจนเพียงใดในแง่ของพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่คาดหวังไว้ เมื่อนักศึกษาเรียนจบหลักสูตรแล้ว กล่าวคือ

1.1 บัณฑิตของท่านสามารถ (ทักษะ) ทำอะไรได้บ้างในสาขาวิชาชีพ

ของท่าน

1.2 บัณฑิตของท่านมีคุณลักษณะแห่งการ เป็นคน ที่จะส่งเสริมการ เป็น
กำลังคนที่คืออย่างไรบ้าง

2. วิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และวิธีการสอนต่าง ๆ ช่วยทำให้สัมฤทธิ์ผล
ตามจุดมุ่งหมายจริงหรือไม่เพียงใด

3. ท่านได้ประเมินผลขั้นสุดท้าย ก่อนบัณฑิตแต่ละคนจากท่านไป ด้วยวิธีไหน
และได้ผลอย่างไร

เมื่อตอบคำถามทั้ง 3 คำถามนี้แล้ว จึงดำเนินการติดตามผลบัณฑิต โดยมีจุด
มุ่งหมายของหลักสูตร เป็นเกณฑ์ ซึ่งสามารถติดตามผลได้ 3 ทาง คือ

1. บัณฑิตที่สำเร็จไปแล้วแต่ละรุ่น (แล้วแต่จะกำหนดรุ่น)
2. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต (ผู้ใช้)
3. หน่วยงานที่คิดว่าน่าจะใช้บัณฑิต (การศึกษา กำลังคน)

ราล์ฟ เอฟ เบอร์ดี้ และคณะ (Ralph F. Berdie and others 1963
151 - 156) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานในการติดตามผลว่า

1. ประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างคณะผู้บริหารการศึกษา ถึงความต้องการ
ในการติดตามผล และเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา
2. ตั้งวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับ
3. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการศึกษาค้นคว้าติดตามผล
4. นำวัตถุประสงค์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปพบทวนร่วมกับคณะครู และ
บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อฟังข้อเสนอแนะและขอความช่วยเหลือ
5. วิธีการและขบวนการต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ผล จะต้องมีความเชื่อ
ถือได้ ดังนั้นจึงควรอาศัยผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งได้แก่ นักสถิติ นักวิจัย เพื่อช่วยในการวาง
แผน และเขียนแบบสอบถาม

6. มีการวางแผนและเตรียมงานอย่างดีในการ เก็บรวบรวมข้อมูล

7. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง อาจเลือกตามปีที่ได้สำเร็จ จากชั้นเรียน หรือ
จากกลุ่มเฉพาะก็ได้ตามความเหมาะสม

8. ต้องกักตุนใจล่วงหน้าว่า อย่างน้อยควรจะได้แบบสอบถามคืนมาเท่าใด

เพราะการได้รับคืนมาทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ แต่ถ้าได้รับคืนมาน้อยเกินไปก็จะไม่ใช่ข้อ
มูลที่สมบูรณในการสรุปผล

9. นวัตกรรมที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์

โทมัส เอฟเวอร์เรท คีม (Thomas Everett Deam 1970 : 674) ได้
ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาและความคิดเห็นของ
นักศึกษาที่มีต่อวิธีการเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่จะนำไปใช้ในการดำเนินการ
ติดตามผลมีดังนี้

1. วัตถุประสงค์เบื้องต้นในการติดตามผล ควรจะประเมินและปรับปรุง
เกี่ยวกับการดำเนินการของสถาบันว่า บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันหรือไม่ หลักฐาน
เนื้อหาวิชาต่าง ๆ การให้บริการแนะแนวและการสอน
2. ควรมีหน่วยงานเฉพาะเพื่อการศึกษาติดตามผล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดย
ตรง
3. การดำเนินงานของหน่วยงานจะต้องอยู่ภายใต้การสั่งการของคณะกรรมการ
บริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษาปัจจุบัน และกรรมการ
ที่อยู่นอกวงการศึกษา
4. กรรมการที่ปรึกษาที่อยู่นอกวงการศึกษานั้น ควรเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
นักศึกษา เก่าที่ต้องการติดตามผล
5. ข้อสรุปที่ได้จากการติดตามผลนี้ ควรจัดพิมพ์เผยแพร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ควรจะเผยแพร่ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาได้รับทราบด้วย
6. การติดตามผลนี้ถ้าใช้กับนักศึกษาที่ออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จหลักสูตร
หรือเป็นนักศึกษานักใหญ่ ควรทำการติดตามผล 2 ครั้ง ส่วนนักศึกษาในสายอาชีพเทคนิค
ควรทำการติดตามผล 3 ครั้ง
7. ข้อเท็จจริงที่ควรรวบรวมได้จากนักศึกษาเก่า ได้แก่ งานที่นักศึกษา
เก่าทำอยู่หรืองานที่ทำหลังจากออกจากสถาบันการศึกษาแล้ว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
เพิ่มสถาบันการศึกษาแก่นักศึกษาปัจจุบันและอนาคต ความพึงพอใจในการประกอบอาชีพ
ของนักศึกษาเก่าและความประทับใจที่ได้รับจากสถาบันการศึกษา
8. วิธีการที่ใช้ในการติดตามผล ควรจะประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมกัน

เช่น รายงานจากนายจ้าง การสัมภาษณ์ รายงานจากสถาบันการศึกษา การติดต่อทางโทรศัพท์และการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

9. เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รายงานจากนายจ้างและจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ แบบวิเคราะห์ขั้นต้นที่ต่าง ๆ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น

10. แหล่งต่าง ๆ ที่ควรศึกษาค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยในการติดตามผลได้แก่ นักศึกษาเก่า ผู้บังคับบัญชาหรืออาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษา อาจารย์ อาจารย์แนะแนว ผู้บริหารของสถาบันการศึกษาชั้นสูงรวมทั้งนายทะเบียน

11. ควรจะมีการคำนวณค่าใช้จ่าย และจัดตั้งงบประมาณเฉพาะไว้ในงบประมาณประจำปีของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

12. สถาบันการศึกษาควรพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขวิธีการ เมื่อปรากฏผลว่าการดำเนินงานมีสิ่งบกพร่อง

13. สิ่งที่สถาบันควรจัดทำ คือ การเตรียมนักศึกษารุ่นใหม่เพื่อการติดตามผลในอนาคต จัดทำทำเนียบนักศึกษาเก่าให้ทันสมัยอยู่เสมอ จัดวางแผนรวมเพื่อศึกษาการติดตามผลของสถาบันการศึกษาและวางแผนอย่างละเอียดในการติดตามผลแต่ละครั้ง

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีดำเนินการติดตามผลนี้ วิลลา นอร์ริสและคณะ (Willis Norris and others 1960 : 308-310) ได้ให้แนวทางในการเลือกกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

1. สถานที่ทางภูมิศาสตร์ที่จะใช้ควรครอบคลุมพื้นที่เพียงใด และจะติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันใดบ้าง
2. ผู้ที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างจะเป็นประเภทใด เช่น เลือกเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วนานเท่าใด
3. ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างควรจะเว้นระยะห่างจากเวลาที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วนานเท่าใด
4. การสุ่มตัวอย่างควรครอบคลุมระดับชั้นใดบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการติดตามผลเป็นหลัก
5. จำนวนนักเรียนหรือนักศึกษาที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีจำนวนเท่าใด จะ

ใช้ประชากรทั้งหมดหรือจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างออกมา

จะเห็นได้ว่า วิธีดำเนินการศึกษามวลผู้สำเร็จการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องดำเนินการตามแผนอย่างมีขั้นตอน คือ เริ่มจากจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อร่วมกันวางวัตถุประสงค์ของการศึกษามวล จัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ คิดค้นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผลอย่างมีหลักเกณฑ์ สุกท้ายนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดหลักสูตรในสถานศึกษา รวมทั้งเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามวล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ นั้น คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1973: 565) ได้ให้เกณฑ์ในการสร้างแบบสอบถามไว้ดังนี้

1. แบบสอบถามจะต้องไม่ใช้เวลาในการตอบมากเกินไป
2. ควรมีการคำนึงถึงการปรับแก้หลังจากการเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาแล้วด้วย
3. ข้อมูลที่ได้มา สถานศึกษานั้น ๆ ควรเป็นผู้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยตนเอง

ในเรื่องแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษามวลนี้ ราล์ฟ เอฟ เบอร์ดี้และคณะ

(Ralph F. Berdie and Others 1963: 161-166) ได้เสนอแนะตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษามวลของมหาวิทยาลัยมินนิโซตา (University of Minnesota) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

1. ข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ที่อยู่ ฐานะการสมรส จำนวนบุตร ระยะเวลาที่ทำงาน หน้าที่และความรับผิดชอบ รายได้ ประสบการณ์ในอาชีพต่าง ๆ หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ความรู้สึกที่มีต่องานนั้น ๆ
2. การเข้าศึกษาต่อในสถาบันชั้นสูง ได้แก่ เหตุผลที่เข้าศึกษาต่อ ผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริม
3. ข้อมูลอื่น ๆ เช่น การเข้าเป็นสมาชิกสมาคมต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ที่ขบอ่าน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

เอกสาร อุทธะ (2520 : จ) ได้กล่าวถึงการส่งแบบสอบถามในการศึกษากามผลว่ามีวิธีปฏิบัติกันอยู่ 3 วิธี สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาศึกษามาโดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา กับตัวผู้สำเร็จการศึกษา เป็นการวิจัยแบบกว้าง ๆ ทั่วไป
2. ศึกษาศึกษามาโดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเฉพาะตัวผู้สำเร็จการศึกษาเพียงท่านเดียว เป็นการศึกษารายละเอียดของหลักสูตร เน้นหนักในรายวิชา
3. ศึกษาศึกษามาโดยส่งแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานเพียงท่านเดียว เป็นการวิจัยเพื่อทราบผลในบางจุดเท่านั้น

ในการศึกษากามผลนั้น เครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์คือไม่ใช้เวลาดอกแบบสอบถามนานเกินไป คำนี้ถึงถึงการปรับตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ดำเนินการวิเคราะห์ควรเป็นเจ้าของสถานศึกษา ในแบบสอบถามควรประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลอื่น ๆ การส่งแบบสอบถามอาจถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษากับตัวผู้สำเร็จการศึกษา หรืออาจถามความคิดเห็นเฉพาะตัวผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน เพียงท่านเดียว

การศึกษากามผลในต่างประเทศจะมีในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยอย่างมีระบบส่วนในประเทศไทยการศึกษากามผลส่วนใหญ่เป็นการศึกษากามผลการปฏิบัติงานคือสมรรถภาพของบัณฑิตในความเห็นของผู้บริหารและบัณฑิตเอง ซึ่งรายละเอียดของการศึกษากามผลได้มีงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

ปึงศักดิ์ วัตะสรนิตยกุล (2516 : 76 - 89) ได้วิจัยเรื่องการศึกษากามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 ที่ปฏิบัติงานครูในโรงเรียนและวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 2 - 3 ในปี พ.ศ. 2515 เพื่อศึกษากามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตเกี่ยวกับการสอน การนำความรู้ทางด้านวิชาการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2510 - 2512 สามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอนได้เป็นอย่างดีและความรู้ทางด้านวิชาการศึกษาที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาเพียงพอแก่การนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่

เห็นว่าบัณฑิตมีความรู้ความสามารถทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และบุคลิกภาพ อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ตัวบัณฑิตเองเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ในด้านความรู้และความสามารถในวิชาพิเศษและวิชาสามัญ บุคลิกภาพทางอาชีพครู ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและลักษณะนิสัยบางประการ

ทวีป ศิริวิวัฒน์ (2517 : ๑) ทำการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2478 ถึง 2512 ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแตกต่างกันในภาคและหน่วยงานต่าง ๆ กัน ลักษณะงานที่บัณฑิตปฏิบัติแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ ภาคหน่วยงานและลักษณะงานของบัณฑิตกับเพศ แผนกวิชา รายได้ วุฒิทางการศึกษาและชั้นทางราชการของบัณฑิต

บุญชัย บุญวิวัฒน์ (2517 : 76 - 89) ได้ทำการวิจัยเรื่องการติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 - 2515 เกี่ยวกับทัศนคติของผู้นับถือนักบวชและฆราวาส ผลการวิจัย ปรากฏว่า ผู้นับถือนักบวชมีความเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีในด้านการเชื่อมั่นในตนเอง กาละเทศะในการแต่งกาย มารยาทท่าทางซึ่งเหมาะสมกับการเป็นครู ความรับผิดชอบในหน้าที่การงานและความขยันตั้งใจในการทำงาน ผู้นับถือนักบวชเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต มีความสามารถอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดี ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง

ประเสริฐ ภูจันทร์ (2517 : 91 - 99) ได้วิจัยเรื่องการติดตามผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500 - 2515 เกี่ยวกับการประเมินค่าตนเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต ประเมินค่าตนเองโดยทั่วไป อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อมั่นในตนเองหรือความเป็นตัวของตัวเอง และเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ส่วนเรื่องความสามารถในการผลิตผลงานทางวิชาการ เช่น การจัดทำอภิปราย ปาฐกถา นิทรรศการ ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเรื่องอื่น ๆ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2518 : 39 - 40) ได้วิจัยเรื่องบทบาทและสถานะของบัณฑิต (กศ.บ.) ภาคค่ำของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า ขณะที่ครูเข้าไปเรียนภาคค่ำนั้นในค่านความรับผิดชอบ ครูใหญ่และเพื่อนร่วมงานเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย และผู้บริหารเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยมาก ค่านความเห็นแก่ได้ ครูใหญ่และเพื่อนร่วมงานเห็นว่าไม่เห็นแก่ได้และผู้บริหารไม่แน่ใจ ค่านประสิทธิภาพในการทำงานครูใหญ่และเพื่อนร่วมงานเห็นว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานเท่าเทียมและผู้บริหารเห็นว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ค่านมนุษยสัมพันธ์ ครูใหญ่และเพื่อนร่วมงานเห็นว่าเพิ่มขึ้นแต่ผู้บริหารไม่แน่ใจ และเมื่อครูเรียนจบ กศ.บ. แล้ว ทุกฝ่ายเห็นว่า มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

ลลิตา กิตติประสาร (2518 : 70 - 73) ได้ศึกษิตตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตศึกษาวรรณารักษศาสตร์จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา 2508 - 2516 เมื่อปี พ.ศ. 2518 ผลการศึกษิตตามผลพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่พอใจงานที่ทำอยู่ซึ่ง เป็นงานเกี่ยวกับห้องสมุด ร้อยละ 42.3 ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าห้องสมุด ผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าคุณสำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี การผลิตผลงานทางวิชาการควร เน้นการศึกษิตค้นคว้า เรื่องราวของต่างประเทศให้มากกว่าควร เพิ่มวิชาภาษาอังกฤษ ปลูกฝังให้เป็นผู้รักวิชาชีพอย่างลึกซึ้งและเพิ่มความรู้ เกี่ยวกับการวิจัยและดำเนินงานเกี่ยวกับห้องสมุดให้มากขึ้นส่วนผู้สำเร็จการศึกษา เห็นว่าควรเพิ่มวิชาการทางด้านการประชาสัมพันธ์ การซ่อมและรักษาหนังสือ นอกจากนี้ยัง เสนอให้สถาบันจัดบริการ เกี่ยวกับข่าวสารหรือจัดอบรมเพิ่มเติมในบางโอกาสอีกด้วย

มณีรัตน์ พิชโร (2520 : ๖) ได้ศึกษิตตามผลบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปี 2511 - 2518 ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษา ได้ทำงานตรงตามสาขาวิชา บัณฑิตส่วนน้อยที่ประสบปัญหาในการทำงานต่าง ๆ ในค่านการจักการเรียนการสอนของคณะ บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจักการสอนในค่านต่าง ๆ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ในค่านสวัสดิการและอุปกรณ์การสอนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

รัตนา ศิริพานิช และ คณะ (2521 : 60 - 85) ได้รายงานผลการวิจัย เรื่อง การศึกษิตตามผลครุศาสตร์บัณฑิตจากวิทยาลัยครู 17 แห่ง รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 (ปีการศึกษา 2518 และ 2519) ในปีพ.ศ. 2521 ผลการวิจัยพบว่า มากกว่าร้อยละ

90 ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาในตำแหน่งครู อาจารย์และเป็นข้าราชการ มีหน้าที่สอนประจำประมาณ ร้อยละ 60 ซึ่งส่วนใหญ่ได้สอนวิชาที่ตนถนัด คำนึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานส่วนใหญ่มีปัญหาคำถามการ เรียนการสอน เช่น ขาดอุปกรณ์การสอน ปัญหา รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร บัดนี้คิดเห็นว่าผู้บริหารบริหารงานไม่เป็น ด้านความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการ เรียนการสอนในวิทยาลัยครู ส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับมาอย่าง เพียงพอ เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์การฝึกสอนหรือการเรียนแผนวิชาการ ศึกษาวิชาเอกและกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเพียงพอ ด้านความต้องการ และข้อเสนอแนะต้องการให้วิทยาลัยครูปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ คือ งานวิชาการ ต้องการให้ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ ให้มีความสัมพันธ์กับหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใหม่ วิชาเอกมีทั้ง เห็นว่ามาก เกินไปและน้อยเกินไป เกี่ยวกับวิธีสอนควรจัดอาจารย์ที่มีความรู้และความถนัดเหมาะสม กับวิชาที่สอนและควร เน้นภาคปฏิบัติให้มากกว่าทฤษฎี วัสดุอุปกรณ์และตำราสำหรับค้นคว้า ยังขาดแคลน ส่วนด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร บัดนี้มีความเห็นว่า ควรเพิ่มกิจกรรมเสริม หลักสูตรให้มากขึ้น ควรมีการปรับปรุงวิธีการจัด และควรจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกสาขา วิชาการรวมทั้งวิชาพิเศษด้วย

สุเมธย์ แว่วศักดิ์ (2522 : 64 - 65) ได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูในปี พ.ศ. 2522 ปรากฏว่า ผลการปฏิบัติงาน ของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครูในทัศนะของตนเองและผู้อื่นกับปัญหาโดยเฉลี่ยอยู่ใน เกณฑ์ดี และแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความรู้ความสามารถบุคลิกภาพ ของการ เป็นครูและทัศนคติต่อวิชาชีพครูในทัศนคติของตนเองอยู่ เกณฑ์สูงกว่าผู้อื่นกับปัญหา ที่มีอายุราชการและวุฒิครูต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้บังคับบัญชาเสนอแนะว่า ควรเพิ่มความรู้ด้านธุรการสารบรรณ การสนใจใฝ่หาความรู้ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รับผิดชอบงานของตนและส่วนรวม ควรคำนึงถึงการแต่งกาย ทรงผม และการพูดจา

จันทนา แสสุวรรณ (2523 : 56 - 60) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาติดตาม ผลมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา ปรากฏว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่สำเร็จปริญญาบัณฑิตสาขา พลศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาบัณฑิตทำหน้าที่ในตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด และส่วนใหญ่ทำงานในสังกัดของรัฐบาล มหาบัณฑิต ร้อยละ 22.45 ทำหน้าที่บริหารด้าน พลศึกษา เหตุจูงใจที่ทำให้มหาบัณฑิตไปทำการศึกษาคือบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา-

วิทยาลัยมากที่สุดคือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการทำงาน การนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการทำงานกันต่าง ๆ นั้น พบว่า คำนับบริหารและค่านิเทศใช้ในระดับปานกลาง คำนับการสอนและการวัดผลใช้ในระดับมาก คำนับสถานที่และอุปกรณ์ได้ใช้ในระดับปานกลาง คำนับกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ใช้มากเป็นบางอย่าง คำนับการหาความรู้เพิ่มเติม คำนับการบริการและค่านมุษยสัมพันธ์ ส่วนใหญ่ได้ใช้ในระดับมาก ผลงานทางวิชาการของมหาบัณฑิตมีหลายประเภท มีมากที่สุดคือ การจัดหรือร่วมจัดประชุมหรือสัมมนาวิชาการ นอกจากนั้นมีผลงานอื่น เช่น การเขียนตำรา การวิจัย การเขียนบทความและการปรับปรุงหลักสูตร มหาบัณฑิตเป็นสมาชิกวิชาชีพมากกว่าสมาคมอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการสัมมนาวิชาการของสมาคมมากกว่ากิจกรรมอื่น มหาบัณฑิต มีโครงการพัฒนาวิชาชีพหลายด้าน ได้แก่ คำนับการเรียนการสอน ซึ่งรวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรด้วย การเผยแพร่วิชาการและการบริการปรับปรุงบุคลากรทางทันตศึกษาและโครงการอื่น ๆ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์ให้แก่บัณฑิตนั้น นั้น ปรากฏว่าหลักสูตรควรมีการปรับปรุง เนื้อหาวิชา การเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงทั้งผู้เรียนผู้สอนและวิธีการสอน การจัดประสบการณ์ควรมีให้ฝึกได้มีประสบการณ์ตรงมากที่สุด

กานดา สือสุทธิวิบูลย์ (2524 : 62 - 63) ได้ทำการวิจัย โดยมีจุด

ประสงค์เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในทัศนะของตนเองและผู้อื่นทั้งคณาจารย์ ในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของนักวิจัย ทัศนคติต่อวิชาชีพและมนุษยสัมพันธ์ ได้ขอค้นพบดังนี้

ผลการปฏิบัติงานทุกด้านของมหาบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษา ในทัศนะของตนเอง ระหว่างมหาบัณฑิตที่ได้เกียรตินิยม เมื่อสำเร็จปริญญาตรีกับมหาบัณฑิตที่ไม่ได้เกียรตินิยมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ($P < .05$) ยกเว้นค่านับบุคลิกภาพของนักวิจัย ซึ่งกลุ่มมหาบัณฑิตที่ได้เกียรตินิยมเมื่อสำเร็จปริญญา เห็นว่าผลการปฏิบัติงานของตนอยู่ในเกณฑ์สูงมากกว่าความเห็นของกลุ่มมหาบัณฑิตที่ไม่ได้เกียรตินิยมอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$)

ผลการปฏิบัติงานทุกด้านของมหาบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษา ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาที่มีวุฒิทางวิจัยการศึกษา กับผู้บังคับบัญชาที่ไม่มีวุฒิทางวิจัยการศึกษา กับผู้

บังคับบัญชาที่ไม่มีวิธีทางวิจัยการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P < .05)

ผลการปฏิบัติงานทุกด้านของมหาบัณฑิตทางการวิจัยการศึกษา ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าในทัศนะของมหาบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการปฏิบัติงานทุกด้านของมหาบัณฑิต ทางการศึกษา ในสาขาวิชาที่ต่างกันในทัศนะของตนเอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านบุคลิกภาพของนักวิจัย ซึ่งมหาบัณฑิตสาขาวิจัยการศึกษา เห็นว่าผลการปฏิบัติงานของตนอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าในความเห็นของมหาบัณฑิตสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ลดาพร รวีรัฐ (2524 : ค - ง) ได้ทำการติดตามผลมหาบัณฑิตทางครุศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษา 2518 - 2520 โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยปรากฏว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานตรงตามสาขาวิชาที่เรียนเมื่อจบการศึกษาแล้ว มหาบัณฑิตไม่เปลี่ยนงานยังคงทำงานที่เดิมและมีตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้น มหาบัณฑิตส่วนใหญ่พอใจในตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ และสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาระดับปริญญาโทไปใช้ได้มาก ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของมหาบัณฑิต ส่วนใหญ่เนื่องจากมีงานที่รับผิดชอบมากไป ไม่พอใจระบบการบริหาร ขาดความเสมอภาคในหน่วยงาน ขาดงบประมาณ มหาบัณฑิตมีความเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ประเมินผลตนเองใน崗ต่าง ๆ อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งก็คล้ายคลึงกับความเห็นของผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต

สมบุญณ์ แววมพิสี (2525 : จ) ได้ติดตามผลการศึกษา ครุศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการประถมศึกษา ผลการวิจัยมีดังนี้คือ

ครุศาสตร์มหาบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ปฏิบัติงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ครุศาสตร์มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ปฏิบัติงานการสอนและงานนิเทศการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการฝึกหัดครู รองลงมาได้แก่ระดับประถมศึกษา

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ต้องการศึกษาคือเพื่อการเพิ่มพูนทางวิชาการและส่วนใหญ่ปรากฏผลงานทางวิชาการหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ปัจจุบันประกอบอาชีพแล้ว

ทั้งหมดและมีความเห็นว่า การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ค.บ. (ประถมศึกษา) มีผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอันอำนวยความสะดวกและสังคม

ความคิดเห็นของครูศาสตรมหาบัณฑิต ผู้ที่มีในความรู้ปริญญาตรี สาขาวิชาประถมศึกษาและผู้ที่มีในความรู้ปริญญาตรีสาขาวิชาอื่น ต่อการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาประถมศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาแล้วปรากฏว่าครูศาสตรมหาบัณฑิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาประถมศึกษา

ความคิดเห็นของครูศาสตรมหาบัณฑิต ผู้ที่ปฏิบัติงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และผู้ที่ปฏิบัติงานในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยต่อการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากเนื้อหาและการจัดประสบการณ์ของรายวิชาต่าง ๆ ส่วนมากไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาแล้วทุกรายวิชามีความจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานในระดับปานกลางถึงระดับมาก

ก้นปัญหาในการปฏิบัติงานของครูศาสตรมหาบัณฑิตทั้งสองกลุ่มดังกล่าวในเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่สภาพปัญหาเรื่องต่าง ๆ ประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

ศรีลักษณ์ สง่าเมือง (2525 : จ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาค้นคว้ามหาบัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์ มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของมหาบัณฑิตทางสาขาวิชามนุษยศาสตร์ต่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในด้านความรู้ทางวิชาการและการนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนเปรียบเทียบการประเมินผลการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์ในทัศนะของผู้บังคับบัญชาและมหาบัณฑิตเอง ผลการวิจัยปรากฏว่า มหาบัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ร้อยละ 70.7 ทำงานในตำแหน่งการสอนในหน่วยงานของรัฐบาล และได้ทำงานตรงตามสาขาวิชาที่เรียนมหาบัณฑิต ส่วนใหญ่มีงานทำอยู่แล้วและเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วไม่ได้เปลี่ยนงาน ผลงานทางวิชาการที่มีเปอร์เซ็นต์สูงสุด คือ เอกสารประกอบการสอน นอกจากนี้มหาบัณฑิตยังมีผลงานด้านอื่น ๆ เช่น เขียนตำรา เขียนบทความและเข้าร่วมประชุมและสัมมนาทางวิชาการ มหาบัณฑิตส่วนใหญ่ระบุว่า สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาระดับปริญญาโทไปใช้ในการทำงานได้มาก และมีความเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรใน

สาขาวิชามนุษยศาสตร์ให้มีการศึกษาค้นคว้าปฏิบัติควบคู่กันไปกับทฤษฎีให้มากขึ้น

การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของมหาดัตติค ในจำนวนเนื้อหา 3 ด้าน คือ
ด้านความรู้ทางวิชาการ มนุษย์สัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

อรุณี สุวรรณสุขโรจน์ (2526 : ๖) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามการ
ทำงานของมหาดัตติคสาขา โสภทศศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา
ระหว่างปีการศึกษา 2507 - 2520 ผลการวิจัยปรากฏว่า

มหาดัตติคส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ เป็นงานสอนมากกว่างานบริษัท
หรืองานจัดอบรมบริการ มีอัตราเงินเดือนระหว่าง 3,000 - 6,000 บาท และส่วน
ใหญ่ให้ความเห็นว่าความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาปริญญาโท โสภทศศึกษา
ส่วนมากได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานพอประมาณ ปัญหาส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานของ
มหาดัตติค คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ ให้พอเพียง

มหาดัตติคมีความเห็นว่า สถาบันจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมพอประมาณ
และได้เสนอให้ปรับปรุงการสอน เน้นภาคปฏิบัติให้มากกว่าทฤษฎี ใช้วิธีการสอนที่ทันสมัย
จัดสรรเครื่องมือ อุปกรณ์ให้เพียงพอ มีเนื้อหาตำราเรียนที่ผู้เรียนจะค้นคว้าได้มากขึ้น
เพิ่มเนื้อหาวิชาที่ก้าวหน้าทางวิชาการ โสภทศศึกษาไว้ในหลักสูตร นอกจากนี้มีข้อเสนอ
แนะ ดังนี้คือ ควรมีการปรับปรุงภาควิชาให้ก้าวหน้าทันสมัย จัดฝึกอบรมเผยแพร่วิชา
ความรู้ ทั้งในรูปการจัดสัมมนา การจัดให้มีการฝึกหัด ฝึกฝน หรือการเผยแพร่ข่าวสาร
ความรู้ ในลักษณะเอกสารเผยแพร่ เป็นศูนย์วิชาการ โสภทศศึกษา ให้บริการวิชาการ
โสภทศศึกษาได้อย่างขวางและติดตามผลมหาดัตติคและนิสิตที่จบไปอย่างสม่ำเสมอ

เกตุมาลี มากมี (2527 : 72 - 120) ได้ติดตามผลการสอนของครูสังกัด
สำนักงานการศึกษาเอกชน จากโครงการฝึกอบรมครูประจำการในการสอนสอศแทรก
จริยธรรม ตามหลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า
ครูมีความเห็นว่าการนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้สอนสอศแทรกจริยธรรมในแต่ละกลุ่ม
ประสบการณ์นั้น เทคนิคที่เปลี่ยนระดับการนำไปใช้ จากไม่ได้นำไปใช้หรือนำไปใช้น้อย
แต่เมื่อหลังจากการฝึกอบรมแล้ว ครูนำไปใช้บ้างครั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาคุณค่าเฉลี่ย พบว่า
หลังการฝึกอบรมสูงกว่า ก่อนการฝึกอบรม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สอดคล้องจริยธรรม ครูมีความเห็นว่า หลังจากการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ครูได้สร้างสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม ครูเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคนิคที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริงมีดังนี้คือ ครูเห็นว่าวิชาที่สอนไปเกี่ยวกับเทคนิคที่ได้รับจากการอบรม นักเรียนไม่มีทักษะในการพูด และจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป ไม่สะดวกในการจัดกิจกรรม ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า หลังจากที่ได้ครูได้รับการฝึกอบรมแล้วมีพฤติกรรมการสอนต่อไปมีระดับบ่อยครั้งเกินไป การให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนและสังเกตการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และเพื่อนครูมีความเห็นว่า พฤติกรรมการสอนก่อนการฝึกอบรมครูทำเป็นบางครั้ง แต่หลังจากการรับอบรมแล้วครูนำไปใช้บ่อยครั้งขึ้น

เมธี ปิยะคุณ (2527 : ๑) ได้วิจัยเรื่องการติดตามผลบัณฑิตศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาศิราช ปีการศึกษา 2525 โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยปรากฏว่า บัณฑิตสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานด้านการสอน คิดว่าจะยึดเป็นอาชีพตลอดไป มีรายได้สูงกว่าวุฒิ ค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่เป็นอุปสรรคในระหว่างที่ศึกษาและการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป มีความพอใจในงานที่เป็นอยู่ เนื้อหาหลักสูตรแขนงที่ศึกษาเหมาะสมใจในการปฏิบัติงานได้ กลุ่มวิชาชีพมีประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากที่สุด มีปัญหาเรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงาน

อาภรณ์ ปรีคาสวรรณ (2527 : 79 - 128) ได้ติดตามผลการสอนของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการในการสอนสอดคล้องจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษาตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่าเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์หลังจากการฝึกอบรมมากกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มประสบการณ์ที่มีการเปลี่ยนระดับการนำไปใช้มากที่สุดคือ กลุ่มครูงานพื้นฐานอาชีพ รองลงมาคือ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ครูมีความเห็นว่าหลังจากการฝึกอบรมมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องจริยธรรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครูได้สร้างสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติมหลังจากการฝึกอบรมแล้ว ครูมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับการฝึกอบรมไปปฏิบัติคือตนเอง ขาดความเข้าใจหลักการที่สำคัญทางเทคนิค ขาดทักษะในการสร้างสื่อการเรียนการสอนและขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดทักษะในการแต่งเพลงและร้องเพลง และครูต้องสอน

ตามแผนการสอน จึงไม่มีเวลาสอนสอดแทรกจริยธรรมได้อย่างเต็มที่ และเห็นว่านักเรียนไม่คุ้นเคยและไม่เข้าใจในบางเทคนิคที่ครูนำมาใช้ นักเรียนมีความเห็นว่าหลังจากที่ครูได้รับการฝึกอบรมแล้วครูมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับใบบ่อยครั้ง ใน 2 ข้อกระทบจาก 20 ข้อกระทบ คือให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและสังเกตนักเรียนทำงานอย่างใกล้ชิด ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของครูที่เห็นว่าหลังจากฝึกอบรมตนเองได้ปฏิบัติพฤติกรรมการสอน 2 ข้อกระทบดังกล่าวอยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง

ร้อยทอง สิริมงคล (2528 : จ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาตามผลมหานิติศึกษาระดับปริญญาตรี 2517 ถึง 2527 สาขาวิชานิติศาสตร์และการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามผลการวิจัยปรากฏว่า มหานิติศึกษาระดับปริญญาตรีที่สอนมากที่สุด มหานิติศึกษาให้บริการทางวิชาการโดยเป็นวิทยากรและบรรยาย ผู้บังคับบัญชาประเมินการปฏิบัติงานของมหานิติศึกษาอยู่ในระดับสูง ปัญหาที่พบคือมหานิติศึกษาต้องปฏิบัติงานพิเศษมากเกินไป

งานวิจัยในต่างประเทศ

รีค เอ็น เชเฟอร์ (Reed N. Schaefer 1962 : 306 A) ได้ประเมินผลโครงการฝึกหัดครูของมหาวิทยาลัยพาร์สันส์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมยิ่งขึ้นโดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว 96 คน และผู้บังคับบัญชา ผลการศึกษาพบว่า ผู้บังคับบัญชาร้อยละ 93 พอใจผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 96 พอใจในความรู้อื่นๆ ของตนและเห็นว่าการเตรียมตัวในวิชาเอกพอเพียงแต่ต้องการให้มีรายวิชาเฉพาะเพิ่มเติมอีกในแต่ละสาขา โดยทั่วไปหลักสูตรนี้คืออยู่แล้ว แต่เห็นว่าในการฝึกใช้สอทัศนวิสัยประกอบการสอนยังไม่เพียงพอหมวดวิชาวิธีสอน หมวดวิชาวิจัยคิดค้น และวิชาเฉพาะควรเน้นการแนะแนวทางในการเลือกวิชาของนักศึกษาให้มากขึ้น ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาที่เรียนวิชาอักษรศาสตร์เป็นวิชาเอกยังไม่พอใจหลักสูตรนี้

คัทลีน ฮิดดอน พิตแมน (Kathleen Higdon Pittman 1965 : 1501-A) ได้ประเมินผลโปรแกรมการฝึกหัดครูจากผู้สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยแมกนีเซ โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้สำเร็จการศึกษาระหว่าง ปี 1951 - 1957 จำนวน 464 คน ผล

การศึกษาปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 33 เห็นว่าตนได้รับความรู้ทั้งด้านวิชาการ การศึกษาน้อยมาก แกร้อยละ 67 เห็นว่าได้รับมากพอสมควรแล้ว ร้อยละ 13 เห็นว่าวิชาการศึกษาไม่มีความสำคัญแต่ก็เกือบร้อยละ 30 เห็นว่ามีความสำคัญ ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 64 ได้สอนวิชาเอกและวิชาโทของตนและร้อยละ 75 พอใจในกิจกรรมที่สถาบันการศึกษาจัดให้ เกี่ยวกับการเพิ่มรายวิชาร้อยละ 50 เห็นว่าควรเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาทางวิชาการแกร้อยละ 44 เห็นว่าไม่จำเป็น ผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 94 เห็นว่ารายวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาทางวิชาการ 8 วิชาใน 12 วิชา เหมาะสมก็แล้ว โดยสรุปผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า โปรแกรมการผลิตครูยังมีบางส่วนที่บกพร่อง รายวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาทางวิชาการยังไม่เพียงพอแต่ก็สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้เช่นเดียวกับรายวิชาการศึกษา ส่วนโปรแกรมการฝึกสอนเห็นว่ายังมีความสำคัญต่อการเตรียมครูโดยตรง

โรเบิร์ต ซี นีโคล และ อเล็กซานเดอร์ คัมบลิว ออสติน (Robert C. Nichol and Alexander W. Astin 1966: 673-681) ได้วิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลความก้าวหน้าของนักศึกษา ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาในสหรัฐอเมริกาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงของทุกรัฐโดยพิจารณาจากประกาศนียบัตรในระดับมัธยมศึกษาและคะแนนในการสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคณะกรรมการสอบตั้งแต่ปี คริสตศักราช 1956 - 1959 จำนวน 3,106 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักศึกษาในกลุ่มดังกล่าวสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมากที่สุดในทุก ๆ รุ่น รองลงมาคือ ระดับปริญญามหาบัณฑิต ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต ความล่าช้า และน้อยที่สุดคือ ค่ากว่าปริญญาบัณฑิต ในด้านการวางแผนการศึกษานั้นมุ่งหวังเรียนถึงระดับคุณวุฒิบัณฑิตมากที่สุด สำหรับเพศชายส่วนเพศหญิงต้องการศึกษาถึงระดับมหาบัณฑิตมากที่สุด ในด้านการทำงานนั้นส่วนใหญ่ทำงานหรือทำสัญญาจ้างในการทำงานเมื่อศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย และส่วนน้อย คือไม่ถึงร้อยละ 1 ที่ยังไม่ทำงานหรือผู้ว่าจ้างเลย ในสาขาวิชาที่ศึกษานั้นมีความแตกต่างกันระหว่างชายกับหญิง คือ ชายศึกษาทางวิทยาศาสตร์กายภาพมากที่สุด หญิงศึกษาทางมนุษยศาสตร์มากที่สุด ส่วนการศึกษาวิชาชีพขั้นสูงหรือวิชาเฉพาะนั้น ทั้งชายและหญิงศึกษาด้านวิชาการศึกษามากที่สุด ส่วนการศึกษาวิชาชีพในขณะเข้าศึกษานั้น นักศึกษา

เลือกและหวังทำงานด้านวิจัยมากที่สุดสำหรับนักศึกษาชาย ส่วนนักศึกษาหญิงเลือกงานสอนหนังสือมากที่สุด และเมื่อศึกษาตามผล หลังสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็ปรากฏว่าชายทำงานด้านวิจัยมากที่สุด และหญิงทำงานด้านการสอนมากที่สุด ในด้านการมีครอบครัวนั้น หญิงมีจำนวนร้อยละมากกว่าชายรวมทั้งการมีบุตรด้วย

ริชาร์ด พี ฮาร์มอน (Richard P. Harmon 1967: 2084-A) ได้ประเมินผลโครงการฝึกหัดครูของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย จากผู้สำเร็จการศึกษาระหว่างปี 1949 - 1960 จำนวน 116 คน โดยวิธีแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ชั้น เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินผลว่า แต่ละหลักสูตรในโครงการฝึกหัดครูเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเขาเล็กน้อยเพียงใด ผลการวิจัยพบว่า วิชาปัญหาการศึกษาในอเมริกากับวิชาประวัติศาสตร์และปรัชญาการศึกษาไม่มีอิทธิพลอย่างเด่นชัด ใน การปฏิบัติงาน ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีประสบการณ์สอน 2 - 10 ปี ประเมินค่าความสำคัญ ของโครงการฝึกหัดครูสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์สอน 11 - 14 ปี

โทมัส คาร์สัน มอฟฟิต (Thomas Carson Moffit 1967: 1979-A) ได้ประเมินผลหลักสูตรฝึกหัดครูประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยมิชิแกน โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สอนมาแล้ว 1 ปี กลุ่มที่สอนมาแล้ว 2 ปี กลุ่มนิสิตปีสุดท้าย และกลุ่มผู้นิเทศการศึกษา ผลการศึกษารูปได้ว่า โดยทั่วไปหลักสูตรมีความเหมาะสมเพียงพอสำหรับนิสิตที่จะออกไปสอน ผู้นิเทศการศึกษาประเมินค่าครูที่สอนมาแล้ว 1 ปี สูงกว่าครูที่ประเมินค่าตนเอง ข้อที่น่าสังเกตคือครูที่ปฏิบัติงานมาแล้วจะประเมินค่าตนเองต่ำ แต่นิสิตปีสุดท้ายกลับประเมินค่าตนเองไว้สูง ส่วนผลการวิจัย เพื่อประเมินผลหลักสูตรการฝึกหัดครูประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ที่ปรับปรุง เมื่อปี ค.ศ. 1959 ซึ่ง เจอโรเม อี เปปาร์ต (Jerome E. Peppart 1967:520-A) เป็นผู้วิจัยได้แตกต่างกับโทมัส คาร์สัน มอฟฟิต คือ หลักสูตรดังกล่าวยังไม่เหมาะสมกับครูประถมศึกษา ควรจะคงปรับปรุงวิธีสอนอ่าน วิธีสอนวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา

ทีโอดอร์ รอดเนย์ คอสส์ (Theodore Rodney Kauss 1968 - 1969: 2136 -A) ได้ศึกษาวิเคราะห์โครงการปริญญาโททางการศึกษาของมหาวิทยาลัยนอร์ธ เวสเทิร์น อิลลินอยส์ โดยศึกษาจากความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 123 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 85 คน ปรากฏว่า ผู้สำเร็จ

การศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการนี้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ส่วนผู้บังคับบัญชา
เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีคุณภาพดี

โรเบิร์ต อี อัลซีเอเทอร์ และ รุท อี เอกเคอร์ท (Robert E. Alciatore
and Rute E. Eckert 1968: 530 - A) ได้ศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
โครงการปริญญาเอกกับการประกอบอาชีพของนักศึกษาปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยมินเนโซ-
ตา (Minnesota) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำการศึกษานี้เป็นแนวทางในการปรับปรุง
หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสังคมมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้
สำเร็จการศึกษาทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และนิเวศวิทยาส่วนใหญ่ทำงานใน
มหาวิทยาลัย ประกอบอาชีพครู นักบริหารและวิจัยในมหาวิทยาลัย ส่วนผู้สำเร็จทาง
วิทยาศาสตร์ทำงานด้านอุตสาหกรรมและโครงการวิจัยของรัฐบาล บัณฑิตส่วนใหญ่ใช้
เวลาเพื่อทำงานด้านการสอน การบริหารและการวิจัยบัณฑิตที่ทำงานด้านวิชาการมีความ
เห็นว่าเป็นโอกาสที่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่และได้ทำงานวิจัยด้วย ผู้ที่ทำงานด้านการสอน
ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการฝึกสอนและแสดงความคิดเห็นว่า การฝึกสอนในขณะที่ศึกษาเป็น
ระดับปริญญาเอกนั้น มีความสำคัญและเป็นประโยชน์มาก และเสนอแนะให้เพิ่มประสบการณ์
ด้านการสอน การวิจัยและการสัมมนาแก่บัณฑิตให้มากขึ้น

แดฟเน เอ็น โคทส์ (Daphne N. Koats 1969:1930-A) ได้ศึกษา
เกี่ยวกับการติดตามผลนักศึกษาเอเชียที่ไปทำการศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย
ในปี 1969 - 1970 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อต้องการทราบว่านักศึกษาที่สำเร็จการ
ศึกษาไปแล้วนั้น ใ้ค่าความรู้จากการศึกษาในมหาวิทยาลัยออสเตรเลียไปใช้หรือไม่ หลัง
จากกลับไปสู่ประเทศของตนแล้ว เมื่อกลับไปแล้วทำงานหรือไม่งานตรงกับสาขาวิชาที่
เรียนไปหรือไม่ และต้องการกลับไปสู่ประเทศออสเตรเลียหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อ
มูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้สำเร็จการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นผู้ที่ไป
ศึกษาทั้งโดยทุนส่วนตัวและทุนของรัฐบาล ผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นประชากรในการวิจัย
ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาจากประเทศฟิลิปปินส์ อินเดียน ปากีสถาน ซีลอน
ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ซามัว ซาราวัก และสิงคโปร์ ผลการวิจัยปรากฏว่า
นักศึกษาที่สำเร็จส่วนใหญ่ใ้ค่าความรู้จากการศึกษาไปใช้และทำงานตรงสายวิชาที่ได้
ศึกษาไป มีส่วนน้อยที่ทำงานไม่ตรงสายวิชา สาขาวิชาที่ใหญ่ ๆ ที่ทำได้แก่ทางค่าน
สถาปัตยกรรมและวิศวกรรม การศึกษา ศิลปะ สังคม แพทย์ เศรษฐศาสตร์และ

การบัญชี วิทยาศาสตร์ ผู้ที่ยังไม่มีงานทำหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วพบว่า มีเพียงชาวอินโดนีเซียเท่านั้น แต่มีใช้ทุกคน งานที่ทำมากที่สุด ได้แก่ งานทางด้านการศึกษาศิลปะและสังคม ส่วนงานที่มีผู้ทำน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐศาสตร์และการบัญชี หน่วยงานที่ทำ ได้แก่ งานที่สังกัดรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจมากที่สุด

งานอันดับแรกของผู้สำเร็จการศึกษาทำเมื่อกลับสู่ประเทศของตนและใช้ความรู้ความสามารถที่ได้ฝึกฝนอบรมหรือเรียนมามากที่สุดคือ ชาวไทย ส่วนการเปลี่ยนงานจากแนวที่คนได้ศึกษามานั้น ปรากฏว่า ชาวอินเดียนี้อันดับแรก การทงงานเนื่องจากเปลี่ยนวิชาหรือแนวในการศึกษาอบรมนั้น ชาวไทย มีมากที่สุด ในด้านการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพที่คนประกอบอยู่นั้น ปรากฏว่า ชาวฟิลิปปินส์ มากที่สุด และชาวชาราวักน้อยที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษาแทบทุกประเทศมีความต้องการกลับไปสู่ประเทศออสเตรเลีย อีกถ้ามีโอกาส แต่มีจำนวนไม่มากนักที่มีความต้องการเช่นนั้น

เอควาร์ด แมคฟาแลนด์ บูธ (Edward Mcfarl and Booth:1971) ได้ศึกษามาผลผู้สำเร็จโครงการปริญญาเอกจากวิทยาลัยการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐจอร์เจีย (University of Georgia) โดยมุ่งสำรวจตำแหน่งงานปัจจุบัน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้สำเร็จส่วนใหญ่ทำงานด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัย รายได้เฉลี่ยปีละ 16,000 เหรียญ ผู้สำเร็จการศึกษาพอใจในความรู้ด้านวิชาการ แต่มีความเห็นว่าความรู้ด้านสังคมยังไม่ได้รับมากเท่าที่ควร และได้เสนอให้ทางวิทยาลัยจัดกิจกรรมส่งเสริมมากขึ้น เช่น ให้มีส่วนร่วมในการทำงานกับบุคคลในสายวิชาชีพอื่น เป็นต้น ผลงานวิจัยนี้เป็นการสนับสนุนคำกล่าวของ เอเมอร์ สตูป และกันเนอร์ แอล วอห์ล ควิสท์ (Emery Stoop and Gunner L. Wahlquist 1985: 210) ว่าการศึกษาคือเป็นการสำรวจอาชีพและทัศนคติของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อสถาบันการศึกษา

วินเซนต์ เดอร์ ซังคิส (Vincent De Sanctis 1971: 1949-1969) ได้ศึกษามาผลการศึกษาของผู้สำเร็จปริญญาเอกทางการศึกษาจากแผนกบริหารการศึกษาและการแนะแนวของมหาวิทยาลัยบริทเจอร์ ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ ระหว่างปี ค.ศ. 1949 - 1963 โดยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บังคับบัญชาและผู้สำเร็จการศึกษาผลการวิจัยพบว่าผู้บังคับบัญชามีส่วนมากเห็นควรรวมให้มีการสาธิตและฝึกหัดการเป็นผู้นำ ส่วนวิธีการสอนควร

เป็นแบบสัมมนาการศึกษาเฉพาะราย ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับ
ในขณะเรียนได้ประโยชน์ต่อการทำงานมาก

เดนิส คัมบลิว รินอวิช (Dennis W. Rinovich 1972: 174-A) ได้ศึกษาผู้สำเร็จปริญญาโทและปริญญาเอกทางการศึกษาจากมหาวิทยาลัยมาร์คว็ทท์
(Marquette) ระหว่างปี ค.ศ. 1960 - 1970 โดยศึกษาจากผู้สำเร็จการศึกษา
ปริญญาโท ปริญญาเอก และผู้บังคับบัญชา ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง
หมดได้รับการบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งทางการศึกษาอบรมตามที่เรียนมาและพอใจใน
ตำแหน่งหน้าที่ของตนผู้สำเร็จปริญญาเอกพอใจผลการศึกษาของตนระหว่างที่ศึกษาอยู่มาก
ที่สุดและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผลงานด้านการสอนของผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกมีคุณภาพ
สูงกว่าผู้สำเร็จปริญญาโท

เฟรด แอล พิกก์ (Fred L. Pigge 1978 : 70 - 76) ได้วิจัยเรื่อง
การติดตามผลบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยโบวลิงกรีน เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่บัณฑิตต้องการ
ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตต้องการสมรรถภาพในด้านที่เกี่ยวกับระเบียบวินัย การชักจูง
นักเรียน การประเมินผลการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ส่วนครูใหญ่มีความต้องการ
ให้ครูมีสมรรถภาพในด้านการแสดง เจตคติทางบวกกับนักเรียนและกับการสอนการจัดกิจกรรม
ในชั้นเรียน และการสอนแบบรายบุคคล

โรนาร์ดี ดี อัดัม (Ronald D. Adam 1979: 11-12) ได้วิจัยเรื่อง
การติดตามผลบัณฑิตทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเซาท์เทิร์นเคนตักกี ผลปรากฏว่า
ครูที่สำเร็จมาแล้วและสอนได้ 1 ปีมีปัญหาที่นักเรียนไม่เคารพนับถือครู ปัญหาระเบียบ
วินัย การจูงใจนักเรียนส่วนมากมีความพอใจกับโปรแกรมที่เรียนมา และสามารถจัด
วัสดุอุปกรณ์การสอนและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันได้ ส่วนที่สำเร็จมาแล้ว
และสอนได้ 3 ปี ได้รับการประเมินจากศึกษานิเทศก์และเพื่อนครูว่ามีประสิทธิภาพในการ
สอนแตกต่างกันมากกับพฤติกรรมของครูที่มีประสบการณ์การสอน 1 ปี

เฮช ดี เชลลอค และคณะ (H.D. Schalock, and Others 1980: 113
-126) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามผลบัณฑิตทางการศึกษาของวิทยาลัยครูโอเรกอน ที่
สำเร็จการศึกษาระหว่างปี ค.ศ. 1974 - 1978 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ครูที่สำเร็จ
การศึกษามาทำงานได้ 1 ปี มีความผูกพันกับงานมากและเป็นครูที่มีความสามารถในทัศนะ

ของผู้บริหารเห็นว่า ครูประถมศึกษาที่มีความเป็นผู้นำและความสามารถสูงกว่าครูมัธยมศึกษาทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะสภาพของโรงเรียนต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและของต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่า การวิจัยศึกษามผลผู้สำเร็จการศึกษานั้นพบลักษณะต่าง ๆ ที่น่าสนใจคือ ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาที่มีความเห็นในแง่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติต่าง ๆ และด้านบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา มีเพียงจำนวนเล็กน้อยที่ขอแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับด้านการสอน วิธีสอน การผลิต การใช้อุปกรณ์การสอน ผู้มีประสบการณ์ในการสอนจะประเมินค่าของตนเองต่ำกว่าที่ผู้บังคับบัญชาประเมินผลงานของเขาแก่ผู้สำเร็จการศึกษาใหม่มักจะประเมินค่าตนเองสูงกว่าที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานประเมินผลของตน

การวิจัยการศึกษามผลผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศสรุปได้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่พอใจในอาชีพครู ใฝ่งานตรง ความวิชาเอกและวิชาโท ที่ได้ศึกษามา การปฏิบัติงานเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้ที่ได้จากสถานศึกษาพอเพียงแก่การปฏิบัติ แต่ผู้สำเร็จการศึกษายังมีความสนใจที่จะเรียนวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก เช่น โสภคศึกษาาระเบียวิธีสอน วิชาเฉพาะและต้องการฝึกฝนกิจกรรมให้มากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ การทำและใช้อุปกรณ์การสอน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย